

הכנסת העשרים וחמש

יוזם : חבר הכנסת משה טור פז

פ/25/6526

הצעת חוק מעמד המשרת בשירות צבאי או לאומי, התשפ"ו-2026

- מטרת החוק
1. מטרת חוק זה היא לעגן את מעמדה של אוכלוסיית המשרתים בשירות צבאי או אזרחי ולהקנות לה זכויות יתר.
- הגדרות
2. בחוק זה –
- "לוחם" – חייל משוחרר זכאי כהגדרתו בסעיף 1א7(א) לחוק קליטת חיילים משוחררים, התשנ"ד-1994¹ ;
- "מקום ציבורי" – כהגדרתו בחוק שיווי זכויות האישה, התשי"א-1951² ;
- "משרתי" – המשרת, או ששירת בעבר, בשירות סדיר או בשירות לאומי, לתקופה של 24 חודשים לפחות ;
- "משרת מילואים" – חייל מילואים כהגדרתו בחוק שירות המילואים, התשס"ח-2008³ ;
- "רשות ציבורית" – כהגדרתה בסעיף 15א(א) לחוק האזרחים הוותיקים, התש"ן-1989⁴ ;
- "שירות לאומי" – שירות אזרחי כהגדרתו בחוק שירות אזרחי, התשע"ז-2017⁵, או שירות לאומי-אזרחי כהגדרתו בחוק שירות לאומי-אזרחי, התשע"ד-2014⁶ ;
- "שירות סדיר" – כהגדרתו בחוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986⁷ ;

¹ ס"ח התשנ"ד, עמ' 132.
² ס"ח התשי"א, עמ' 248.
³ ס"ח התשס"ח, עמ' 502.
⁴ ס"ח התש"ן, עמ' 26.
⁵ ס"ח התשע"ז, עמ' 632.
⁶ ס"ח התשע"ד, עמ' 380.
⁷ ס"ח התשמ"ו, עמ' 107.

"שירות ציבורי" – שירות הניתן לציבור על ידי רשות ציבורית, בדרך מפגש פנים אל פנים, למעט טיפול רפואי.

3. תעודת משרת (א) המסיים שירות סדיר או שירות לאומי, יהיה זכאי לתעודת משרת שתוענק לו בתום השירות; משרת שסיים את שירותו טרם תחילתו של חוק זה זכאי לתעודת משרת.
- (ב) השר הממונה על רשות השירות הלאומי-אזרחי (להלן – השר) יקבע, בתקנות, כללים לעניין אופן הנפקת וחלוקת תעודות משרת, כולל אפשרויות להחזקת תעודה קשיחה ותעודה דיגיטלית; על השר להתקין תקנות בתוך שלושה חודשים מיום פרסום חוק זה ברשומות.
4. העדפה מותרת (א) על אף האמור בכל דין, אין לראות בהענקת העדפה או הנחה בשירותים או במוצרים למשרת, בתמורה או שלא בתמורה, בין שמדובר בשירות ציבורי ובין שמדובר בשירות הניתן על ידי גוף אחר, הפליה פסולה.
- (ב) על אף האמור בכל דין, בבחינת מועמדות לשירות המדינה, ניתן להורות על מתן עדיפות למועמד שהוא משרת.
5. הטבות המדינה בדיור (א) למשרת, או לבן זוגו, תינתן זכות להשתתף בתוכניות המדינה המעניקות הנחה או סבסוד עבור רכישת דירה.
- (ב) על אף האמור בכל דין, קדימות יתירה בתוכניות כאמור בסעיף קטן (א), תינתן למשרת שהינו לוחם.
6. סבסוד לימודים על-תיכוניים לא יינתן סבסוד מטעם המדינה, מכל סוג שהוא, למוסד לימודים על-תיכוני, במישרין או בעקיפין, עבור מי שאינו משרת.
7. פטור משירות מי ששחרר משירות סדיר ומשירות לאומי-אזרחי, מטעמים רפואיים, וכן עולה חדש שעלה לישראל לאחר הגיעו לגיל 24, לא ייחשבו כמי שלא שירת לעניין חוק זה.
8. תיקון חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, התשנ"ח-1998⁸, בסעיף 9, אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

⁸ ס"ח התשנ"ח, עמ' 202.

"(1א) על אף האמור בסעיף קטן (א), משרת יהיה פטור מתשלום אגרות כניסה לשטח גן לאומי ולשטח שמורת טבע; בסעיף זה, "משרת" – כהגדרתו בחוק מעמד המשרת בשירות צבאי או לאומי, התשפ"ו–2026."

תיקון חוק העתיקות 9. בחוק העתיקות, התשל"ח–1978⁹, בסעיף 46, אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(1א) על אף האמור בסעיף קטן (א), משרת יהיה פטור מתשלום אגרות כניסה למקום מוסדר; בסעיף זה, "משרת" – כהגדרתו בחוק מעמד המשרת בשירות צבאי או לאומי, התשפ"ו–2026."

דברי הסבר

"מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה וְנִמְעָלָה כָּל יֵצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצַבָּאתָם אֹתָהּ וְאֶתְרָךְ (במדבר א, ג). משחר הדורות, מאז התהוותו לעם, תודעת השירות וההתייבבות למשימה הלאומית מהווה ערך מכונן בזהותו של העם היהודי, המורכב מפרטים המקדשים את החיים ומחזיקים כל העת את טובת הכלל וצרכי הציבור.

בראשית הציונות, קיבלו שוב ערכים אלו ביטוי מעשי בהקמת מחתרות וארגוני הגנה על העם והארץ. כאשר קמה מדינת ישראל, ומסביבה מדינות עוינות ואויבים רבים, הוקם צבא הגנה לישראל כצבא העם לצד חובת גיוס לכל אזרח.

עם השנים, הלך וגדל מספר הצעירים הנמנים על מגזרים הפטורים מגיוס מסיבות שונות, היסטוריות ואחרות, והגיוס והשירות בצה"ל ובשירות הלאומי נותר מנת חלקם של מגזרים מסוימים הנושאים באחריות ובזכות לשרת את עם ישראל. אלו המתמייצבים לקריאה ומתגייסים למשימתם עושים זאת מתוך תחושת שליחות והבנת הצרכים הלאומיים ורובם רואים בשירות זכות גדולה, ובכל זאת, השלכות הנטל אינן מבוטלות וכרוכות במחירים כבדים. יסוד קיומנו כעם הוא ההכרה שהנושאים באחריות ומשרתים הם הביטוי המובהק לתורת וערכי ישראל. ספרא וסייפא בכל תחומי החיים.

על פי הנתונים האחרונים, כחמישים אחוז מברי הגיוס בקרב אזרחי ישראל אינם מתגייסים לשירות צבאי או אזרחי. רבבות צעירים אינם משרתים את המדינה אך נהנים מהטבות רבות שהיא מעניקה. המלחמה שנפתחה עלינו בחג שמחת תורה התשפ"ד, חייבה את מדינת ישראל להעריך מחדש את צרכי הביטחון. המשימות המוטלות על גופי הביטחון, ובראשם צה"ל, מחייבים התעצמות והרחבה של הצבא, בדגש על המערך הלוחם. המלחמה והשלכותיה, חידדו מחדש את חוסר הצדק בכך שעול השירות מוטל על כתפיהם של מעטים כל כך.

ניסיונות רבים נעשו לאורך השנים לחייב גיוס של אוכלוסיות נוספות, אולם בפועל שינוי קטן מאוד נעשה, אם בכלל.

הנתונים מראים כי ההטבות שמעניקה המדינה ברכישת דירה, בסבסוד לימודים אקדמיים או לימודים בישיבה, נאמדים במיליארדים רבים מדי שנה. מן הראוי שהמדינה תעניק הטבות אלה לאזרחים המקדישים ממיטב שנותיהם כדי לשרת את המדינה והחברה בישראל.

לפיכך, בהצעת חוק זו מוצע לקבוע בראש ובראשונה קביעה ערכית ומוסרית – כל אזרחי המדינה נדרשים לשרת את המדינה, בשירות צבאי, לאומי או אזרחי. הטבות שמעניקה המדינה בתחומים שונים תינתנה למשרתים, באופן בלעדי או בקדימות על פני אחרים.

מתקפת כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023), המלחמה הארוכה שפרצה בעקבותיה והאבדות

⁹ ס"ח התשל"ח, עמ' 76.

הרבות בקרב חיילי צה"ל, הביאו כאמור את צה"ל לצורך משמעותי בהגדלת כוח האדם, הן במערך השירות הסדיר והן במערך המילואים. למרבה הכאב, גם מצבה הביטחוני של מדינת ישראל כיום, בעיצומה של המלחמה, לא מביא לשינוי משמעותי בתפיסת הגיוס לצה"ל בקרב אותם ציבורים שלא משתתפים בנטל.

במקביל לדיונים על הרחבת מנעד המגזרים השותפים לנטל על מנת לתקן את העוול, נכון תעשה המדינה אם תוקיר ותכיר באופן מובחן באלו אשר שירתו ועודם משרתים בשירות צבאי ולאומי. הצעת חוק זו נועדה למסד את מעמד המשרת באמצעות זכויות יתר – הן כלכליות והן זכויות אחרות. מטרת הצעת החוק היא לקבוע מעמד אזרחי מיוחד לאלו אשר מקריבים ממיטב שנותיהם, ולעתים אף מסכנים את חייהם ומשלמים מחירים כבדים בגוף ובנפש, למען כלל אזרחי מדינת ישראל.

מוצע לקבוע כי מי ששירת שירות צבאי או לאומי, זכאי לתעודת משרת שמקנה לו הטבות שונות, וכי העדפה או הענקת הטבה או הנחה לנושא תעודת משרת היא העדפה מותרת ולא תיחשב אפליה אסורה. בנוסף, מוצע לקבוע כי הטבות מסוימות שהמדינה מעניקה יינתנו אך ורק לאלו המשרתים אותה. מעבר לערך הצדק, יש בכך גם כדי לתמרץ את אלו שאינם משרתים, להצטרף למעגל התורם למדינה. בסעיף 4 מוצע לקבוע כי תינתן עדיפות בקבלת מועמד לשירות המדינה ששירת בשירות צבאי, לאומי או אזרחי.

בסעיף 5 מוצע לקבוע כי משרת בלבד, או בן זוגו, יוכלו להשתתף בתוכניות המדינה לסבסוד או הנחה ברכישת דירה. משרת ששירת כלוחם, יהיה זכאי לקדימות מבין המועמדים לקבלת ההטבה. בסעיף 6 מוצע לקבוע כי לא יינתן למוסד לימודים על-תיכוני סבסוד מטעם המדינה, במישרין או בעקיפין, עבור מי שאינו משרת. כיום מסבסדת המדינה סטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה במיליארדים רבים, כאשר נתח משמעותי מסכומים אלה מוענק למוסדות עבור סטודנטים שלא שירתו את המדינה. גם תלמידי ישיבות מקבלים תקצוב כנגד תלמידים שאינם משרתים. העוול במקרים אלה הוא כפול – לא די שצעירים שאינם משרתים את המדינה, מקדימים את בני גילם שכן משרתים ברכישת השכלה או מקצוע, בכניסה לשוק העבודה ובצבירת ניסיון תעסוקתי, הם גם עושים זאת בסבסוד מקופת המדינה, בסכומים של עשרות אלפי שקלים לשנה עבור כל סטודנט. כולם כמובן זכאים להתקבל וללמוד במוסדות אקדמיים ואחרים, אך הם יאלצו לשאת בעלות המלאה של לימודיהם, ללא כל השתתפות מטעם המדינה. זו תינתן אך ורק למי ששירת אותה.

סעיף 7 נועד למנוע פגיעה במי שנמנעה ממנו היכולת לשרת שירות צבאי או אזרחי מטעמים רפואיים. לפיכך מי שלא שירת מטעמים רפואיים, לא ייחשב כמי שלא שירת לעניין חוק זה, ועל כן יהיה זכאי להתמודד למשרה בשירות המדינה, יוכל להשתתף בתוכניות המדינה להטבות בדיור (אך לא יזכה לעדיפות כמשרת), ומוסד לימודים על-תיכוני יקבל סבסוד עבור לימודיו.

סעיפים 8 ו-9 נועדו לקבוע כי משרת יהיה פטור מתשלום אגרות בכניסתו לאתרים לאומיים. הצעות חוק דומות בעיקרן הונחו על שולחן הכנסת העשרים וחמש על ידי חבר הכנסת משה סעדה וקבוצת חברי הכנסת (פ/4709), על ידי חבר הכנסת אוהד טל (פ/4865/25), על ידי חברת הכנסת שרון ניר וקבוצת חברי הכנסת (פ/5006/25); הוסרה מסדר היום ביום א' בטבת התשפ"ה (1 בינואר 2025), על ידי חבר הכנסת משה סולומון (פ/5015/25), על ידי חבר הכנסת משה פסל (פ/5047/25) ועל ידי חבר הכנסת אלעזר שטרן וקבוצת חברי הכנסת (פ/5175/25).

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
י"ג באדר התשפ"ו (02.03.2026)